

Lisa 2 MEMO „Paberivaba ametlik suhtus“ juurde

Lühikokkuvõte

Infoühiskonna arengukava 2020 seab eesmärgiks saavutada paberivaba ametliku suhtluse osakaaluks 95%. Eesmärk püstitati lähtudes varasematest uuringutest, kus mõõdeti paberdokumendivahetuse mahtu peamiselt dokumendihaldussüsteemides (DHS). MKM ITAO viis läbi 2015. a kevadel uuringu, mille eesmärk oli kaardistada lisaks dokumendivahetusele DHS-ides ka dokumendivahetus muudes infosüsteemides. Uuringu tulemus oli, et paberivaba ametliku suhtluse osakaal on 93% ning ainult 1% dokumendivahetusest toimub läbi DHS-ide.

Kuigi dokumendivahetus toimub peamiselt elektrooniliselt, vahetatakse paberdokumente jätkuvalt väga palju: kokku ligi 3 miljonit paberdokumenti ühes kvartalis. Täpsema ülevaate saamiseks tegi MKM ITAO jätkuanalüüsi kõige suurema paberdokumendivahetusega ministriumides (JuM, MKM, RaM, SiM ja SoM). Jätkuanalüüsi tulemusel selgus, et küsitluse skoopt ei kuulu numbribroneerimise andmekogu (MKM) ja kohustusliku kogumispensioni register (RaM), mis kajastavad suhtlust kliendi ja kolmanda osapoole vahel. Andmete korrigeerimisel tõusis paberivaba ametliku suhtluse osakaal 95%-ni.

Kõige suurem paberdokumendivahetuse maht (79%) on seotud Siseministeeriumi valitsemisalaga, järgneb Sotsiaalministeerium 12% ja Justiitsministeerium 5%. Arvutuste kohaselt¹ on võimalik paberdokumendivahetuse vähendamisel säästa klientidel üle 4M ja asutusel ligi 1M eurot kvartalis.

Et püstitatud arengukava eesmärk on täidetud, on paberivaba dokumendivahetuse osakaalu asemel oluline aru saada, miks paber tekib, selleks on MKM-i poolne soovitus asutustele keskenduda edaspidi teenuste, protsesside ja kulutuste põhjuste analüüsile ning töötada välja võimalikud lahendused infovahetuse digitaliseerimiseks.

Edaspidi toimub dokumendivahetuse mõõtmine teenuste indikaatori kontekstis, kus keskendutakse teenuse osutamisele kaasnevate tegelike kulude hindamisele. Vastav meetodika töötatakse välja 2016. aasta I poolaastal.

¹ Ühe paberdokumendi vahetuse maksumus 2,79 EUR

Elektroonilise dokumendivahetuse osakaalu mõõtmise jätkutegevusena sai läbiviidud detailsem analüüs. Analüüsi objektis valiti ministeeriumid, mille valitsemisala paberdokumendivahetuse maht oli kõige suurem.

Järeldamise eesmärk oli välja selgitada:

- Mis dokumentidega on peamiselt tegu (dokumendiliik, mis teenusega seotud)
- Kas need dokumendid on sissetulevad või väljaminevad? Kes saadavad, kellele saadetakse.
- Kas on kavas viia need dokumendid elektrooniliseks ja kui suures mahus? Ja mis tähtsaks.

Järeldamine saadeti järgmiste infosüsteemide kohta (kokku 14):

Siseministeeriumi valitsemisalas:

Infosüsteemi nimetus	Paberdokumendivahetuse maht	Osakaal ministeeriumi valitsemisala kogu paberdokumendivahetusest
Piirikontrolli andmekogu	1 471 285 ¹	85%
Isikut tõendavate dokumentide andmekogu	115 038	7%
Dokumendihaldussüsteem Delta (PPA)	53 028	3%
Infosüsteem POLIS	41 166	2%
Eesti rahvastikuregister	35 748	2%

Sotsiaalministeeriumi valitsemisalas:

Infosüsteemi nimetus	Paberdokumendivahetuse maht	Osakaal ministeeriumi valitsemisala kogu paberdokumendivahetusest
Postipoiss (SKA)	113 326	45%
Riiklik pensionikindlustuse register	78 343	31%
Arstliku ekspertiisi andmekogu	77 340	31%

Justiitsministeeriumi valitsemisalas:

Infosüsteemi nimetus	Paberdokumentivahetuse maht	Osakaal ministeeriumi valitsemisala kogu paberdokumentivahetusest
Kohtute infosüsteem	24 808	22%
Riiklik kinnipeetavate, arestialuste ja vahistatute register	19 076	17%
Dokumentihaldussüsteem Delta Viru Vangla	11 428	10%

Rahandusministeeriumi valitsemisalas:

Infosüsteemi nimetus	Paberdokumentivahetuse maht	Osakaal ministeeriumi valitsemisala kogu paberdokumentivahetusest
Kohustusliku Kogumispensioni register	49467	79%
Dokumentihaldussüsteem Open Text (Livelink) Maksu- ja Tolliamet	6844	11%
Statistikaameti e-teenused	4419	7%

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas:

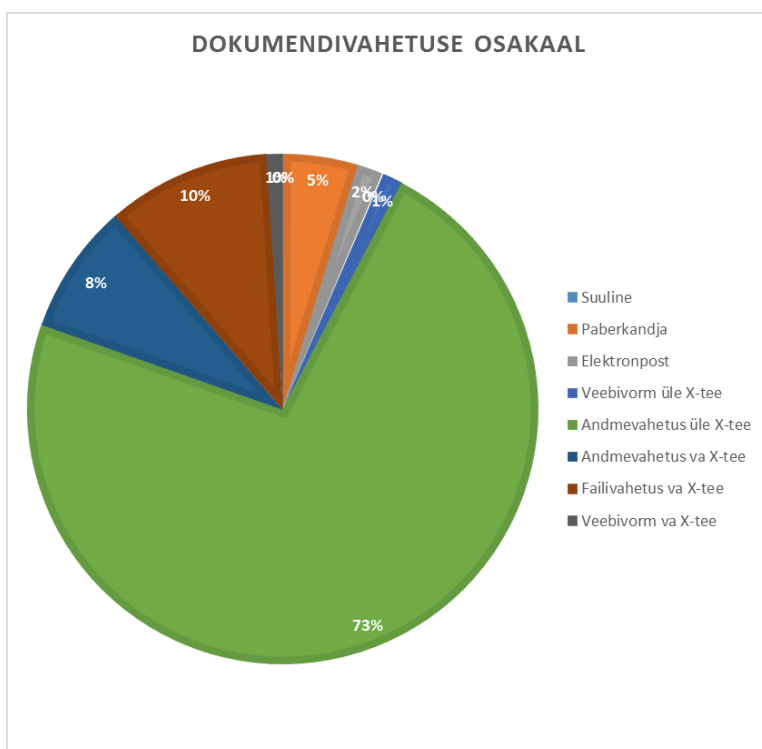
Infosüsteemi nimetus	Paberdokumentivahetuse maht	Osakaal ministeeriumi valitsemisala kogu paberdokumentivahetusest
----------------------	-----------------------------	---

Numbribroneerimise andmekogu	630 000	93%
------------------------------	---------	-----

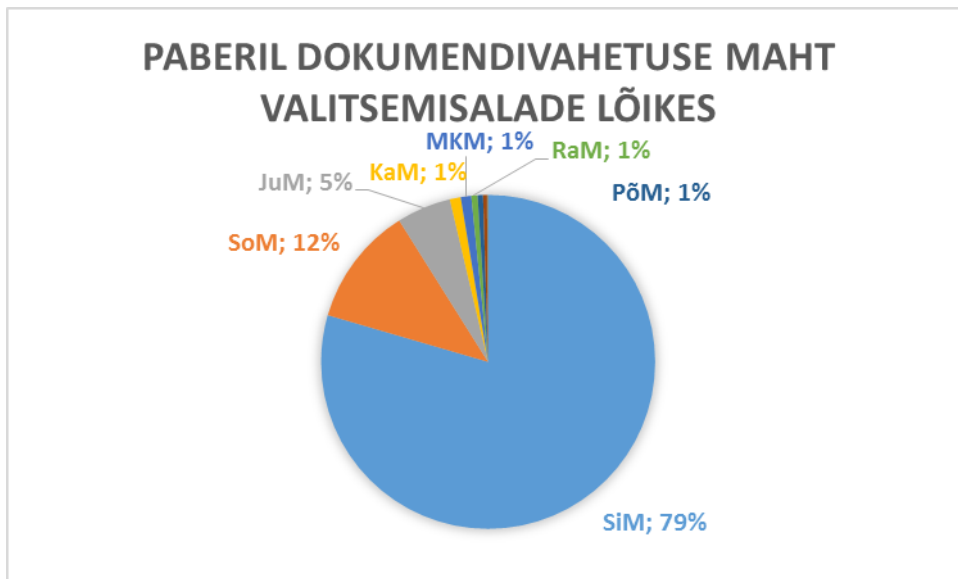
Paberdokumendivahetuse maht ministeeriumide valitsemisalades oli kokku 2 845 665 dokumenti, siis järelpärimiste käigus kaeti sellest 90%.

Tulemused

Järelpärimise käigus selgus, et küsitluse skooopi ei kuulu **numbribroneerimise andmekogu** (630 000 dokumenti) ja **kohustusliku kogumispensioni register** (49467 dokumenti), sest seal registreeritakse suhtlus kliendi ja kolmanda osapoole vahel. Kokku vähenes skoobis oleva paberdokumendivahetuse maht 24%-i. Dokumentivahetuse üldises graafikus vähenes paberdokumendivahetuse maht 5%ni, mis tähendab, et eesmärk saavutada paberivaba ametliku suhtluse tase 95% on täidetud.

Peale skooopi mittekuuluvate infosüsteemide eemaldamist jaguneb paberdokumendivahetuse osakaal ministeeriumide lõikes järgmiselt:

Siseministerium

Piirikontrolli andmekogu

- Sisaldab ka e-kirjavahetust.
- Andmekogus registreeritakse kõik isikute, mootorsõidukite, veesõidukite, ühissõidukite ja raudteesõidukite piiriületuse andmed esitatud reisidokumentide, ID dokumentide, tehniliste passide või nimekirjade alusel. Andmekogusse kantavate paberdokumentide (ei ole eristatud ID dokumente) hulk sõltub piiriületuste arvust.
- Dokumendid on **sissetulevad**

IKT süsteemide ja teenuste arendamine toimub vastavalt IKT arendusplaanile mida koostavad ja haldavad valdkondlikud juhtrühmad vastavalt valdkonna taktikalistele ja strateegilistele eesmärkidele.

Isikut tõendavate dokumentide andmekogu

- Andmekogusse kantakse isikut tõendava dokumendi taotleja poolt dokumendi taotlemisel esitatavad andmed vastavalt põhimääruse § 12 –le. Sisestatavate andmed hulk on sõltuvuses isikut tõendava dokumendi väljaandmiseks vajalike dokumentide vormist ja hulgast.
- Dokumendid on **sissetulevad**

Dokumendihaldussüsteem Delta Politsei- ja Piirivalveamet

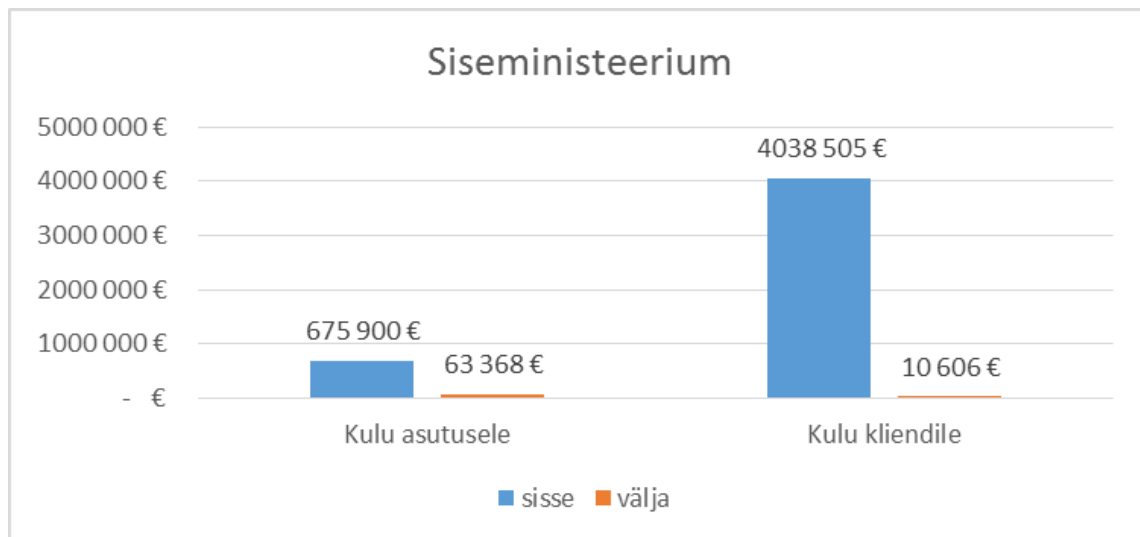
- Dokumendihaldussüsteem Delta paberdokumentide arv on sõltuvuses asutusse saabunud ja asutuse poolt väljastatavatest paberdokumentidest. Siin on põhjuseks kodanikud või ka asutused, kellel puudub võimalus töödelda dokumente elektroonses vormis aga ka regulatsioonid, mis näevad ette paberdokumendi kasutamise vormi.
- Dokumendid on **sissetulevad ja väljaminevad**.

Infosüsteem POLIS

- Infosüsteem POLIS-i puhul number on sõltuv asutusele esitatud kodanike avaldustest korrariikumiste, väär- ja muud laadi kuritegude toimepanemise kohta.
- Dokumendid on **sissetulevad**

Rahvastikuregister

- Selle numbri sees on arvestatud kohtuotsuseid, aktuaalseid kandeid (avaldus paberil) ja välisriigis tehtud perekonnaseisutoiminguid tõendavate dokumentide sisestamisi.
- Dokumendid on **sissetulevad**.
- Kui oleks **kohtusüsteemiga andmevahetus üle X-tee**, siis kohtudokumendid jääksid ära. **Paberavaldusi saab ka kindlasti vähendada**. Ainsana ei ole võimalik mõjutada välisriigist tulevaid dokumente, need ilmselt jäävad pikemaks ajaks paberkujule.

Justiitsministeerium

Kohtute infosüsteem

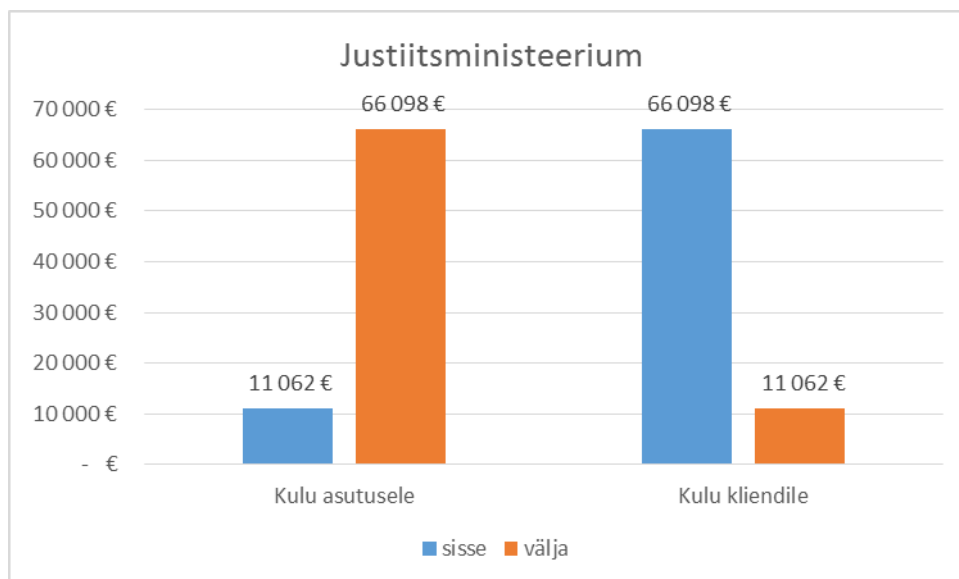
- Tegemist on kohtumenetluses kohtule esitatud dokumentidega (hagiavaldused, kaebused jne) ning kohtu koostatud dokumentidega (kohtulahendid, kohtunõuded jne), mis saadetakse kohtumenetluse pooltele ning teistele kohtumenetlusega seotud isikutele.
- Dokumendid on **sissetulevad ja väljaminevad**.
- Kohtule dokumentide esitamise korra § 241 lg 5 kohaselt on **alates 1. aprillist 2015** tsiviil- ja halduskohtumenetluses teatud menetlusosalistel ja nende esindajatel paljude menetluskohustuslike dokumentide esitamisel kohustuslik kasutada e-toimiku süsteemi (AET). Määruse kohaselt ei tohi sellisel juhul enam esitada dokumente e-posti ega posti teel.

Riiklik kinnipeetavate, arestialuste ja vahistatute register

- Register sisaldab **taotlused** toimunud kokkusaamise osas; **korraldused** kinnipidamiskohtade vaheliste ja lühiajaliste liikumiste osas. Dokumendiliigid **ei ole seotud ühegi teenusega**.
- **Sissetulev**, asutus ja kodanik suhtlus. **Sissetulev/väljaminev**, asutus ja asutus vaheline suhtlus
- Vanglateenistusel on plaan viia dokumendid elektrooniliseks, kuid see sõltub eelarve võimalustest ja RIKi arendusvõimekusest. Hetkel ei saa kahjuks konkreetset tähtaega lubada.

Dokumendihaldussüsteem Delta Viru Vangla

- Peamiselt on tegu kirjavahetuse dokumendi liigiga.
- Tegemist on **sissetulevate ja väljaminevate dokumentide-/kirjadega**. Sissetulevad kirjad on kinnises ümbrikus või käsipostiga kohtute/prokuratuuri/kaitsjate poolt edastav juriidiline post kinnipeetavatele. Väljaminevad on vastavalt vangla sisekorraeeskirja § 47 kinnipeetavate poolt kinnises ümbrikus edastatavad kirjad. Vanglas sees edastavad kinnipeetavad enda pöördumised paber kandjal käsipostiga ja vastused pöördumistele antakse samuti kätte paber kandjal käsipostiga. Samas võib olla üheks suure paberdokumendivahetuse kogumahu põhjuseks dokumendi koostaja poolt valesti märgitud saatmisviis või laekunud kirjadel saabumisviis.
- Käesoleval ajal ei ole võimalik elektrooniliselt saada kinnipeetavalt pöördumisi ega elektrooniliselt edastada kinnipeetavatele nende vastuseid. Olukord võib muutuda **uue Riikliku kinnipeetavate, arestialuste ja vahistatute registri** valmimisega. Tuletasime dokumentide koostajatele meelde õige saatmisviisi ja saabumisviisi märkimise. Ülejäänud kirjavahetus toimub üha enam elektrooniliselt läbi Delta DVK või e-posti kaudu (kui dokumendi maht ületab 10 MB).

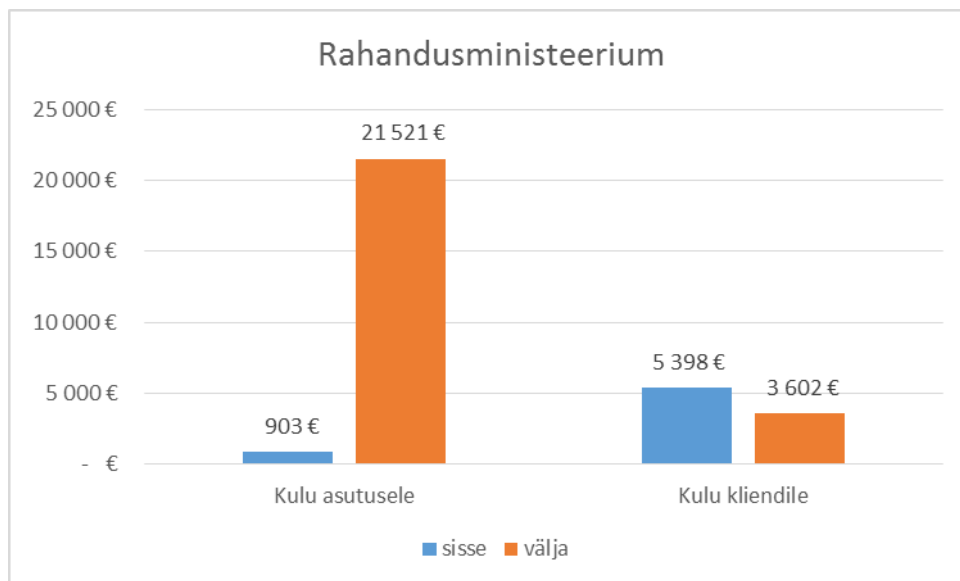
Rahandusministeerium

Dokumendihaldussüsteem Open Text (Livelink) Maksu- ja Tooliamet

- Paber kandjal edastatavad dokumendid on peamiselt korraldused, otsused ja teated ning on seotud maksude kogumisega.
- 1/3 paber kandjal dokumentidest on sissetulevad, **2/3 väljaminevad** ja saatjaks/saajaks on nii füüsilised kui juriidilised maksumaksjad
- Enamus väljaminevaid dokumente on tegelikult koostatud elektroonselt ja **esmaselt püütakse dokument kätte toimetada e-maksuameti kaudu**, kui seal dokumenti ei avata (vastavalt dokumendi liigile siis 5 või 10 tööpäeva jooksul) siis suuname paber kandjal dokumendi posti. Samas kui füüsilistel isikutel ei ole e-maksuametisse märgitud e-posti aadressi või telefoninumbrit siis me ei saa talle dokumenti sinna edastada, kuna dokumendi edastamise kohta edastatakse sõnum e-posti aadressile või mobiilile ja oleme sunnitud dokumendid edastama paber kandjal.

Statistikaameti e-teenused

- E-stat on Statistikaameti peamine andmekogumisesüsteem, millega suhtleme andmeesitajatega. Statistikaameti kogub statistikatööde andmeid nii üksikaruannetega kui ka teistest riiklikest registritest (elektrooniliselt 40% aruannetest 2015 aastal). Erinevate statistikatööde üksikaruandeid on keskmiselt 170 erinevat aastas. Kokku moodustab kogu suhtlemine aasta jooksul üle 1 000 000 kontakti nii elektrooniliselt kui paber kandjal. Järgnev on antud aasta lõikes:
 - Umbes 400 000 täidetud elektroonilist üksikaruannet (umbes 10 % sellest paber kandjal)
 - 400 000 I, II ja III võimalikku teavitust või meeldetuletust süsteemist e-stat, millest ühes kvartalis oli 4419 on paber kandja. Teised on elektroonilised.
 - Umbes 200 000 elektronkirja nii sissetulevat kui ka väljaminevat.
 - Üle 4000 paber kandjal kirja ühes kvartalis on Statistikaameti poolt väljasaadetavad meeldetuletused ja teatised, kuna andmeesitajaid ei ole kätte saanud elektrooniliselt, puudub elektrooniline kontakt või tulebki teatise saata paberil andmekogumise meetodikast lähtuvalt. Seetõttu tuleb need saata paber kandjal. Paber kandjal tuleb aruandeid sisse, kuid neid me enam ei arvesta, kuna viime esimesel võimalusel need elektrooniliseks. Paber kandjal teatiste ja meeldetuletuste arvud on vähenenud väga oluliselt viimaste aastate jooksul, sest oleme kasutusele võtnud teisi registriandmeid, koolitanud kasutajad E-stati kasutama ja teinud teisi tegevusi.
- Tegemist on **väljasaadetavate** meeldetuletuste ja teatistega. Andmekogumise eesmärgil saadetakse andmeesitajatele.
- Arvame, et oleme saavutanud juba **maksimumi lähedase tulemuse vähemalt teatiste ja meeldetuletuste paber kandjal saatmisel**, sest Statistikaamet põhieesmärk on statistika tootmine ja ühel aastal võib statistikatöid olla rohkem teistel vähem ning sellest sõltub ka paber kandjal väljasaadetavate dokumentide hulk.

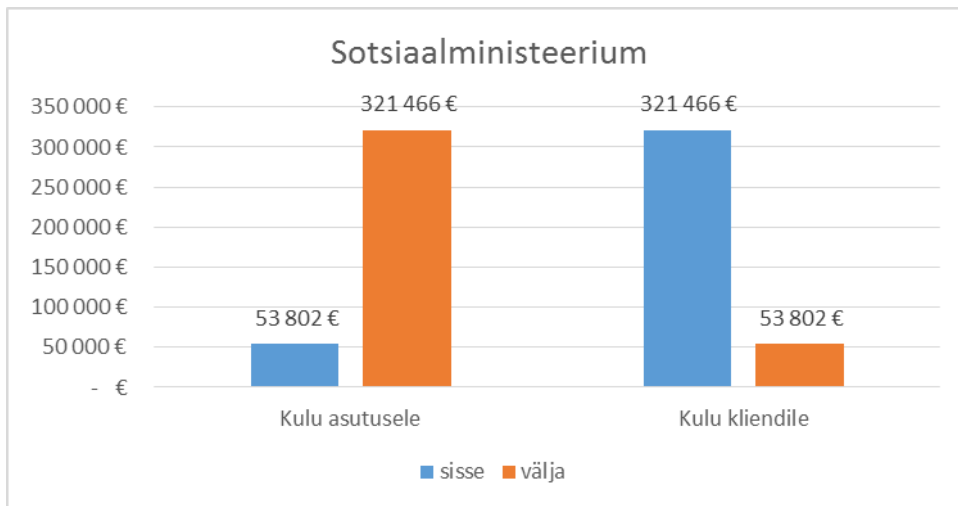
Sotsiaalministeerium

Riiklik pensionikindlustuse register ja Arstliku ekspertiisi andmekogu

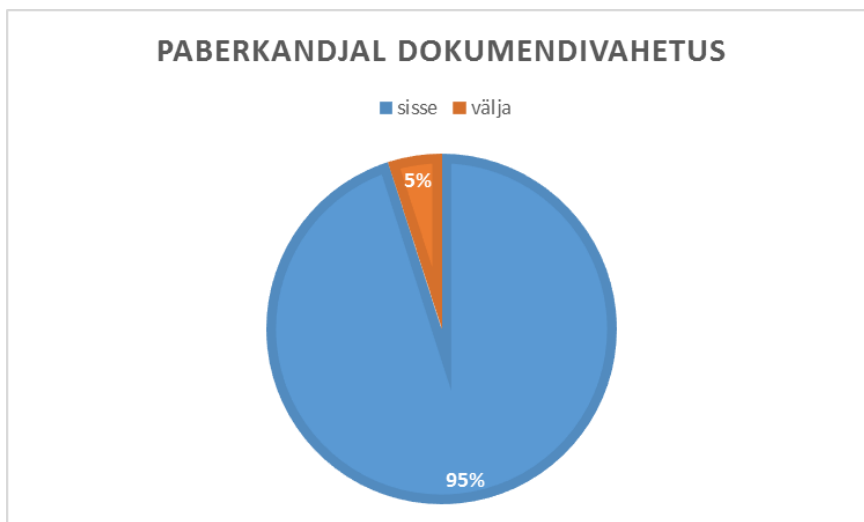
- Püüame viia paberimajandust nii väikeseks kui vähegi saab.
- Alates 1 jaanuar 2017 võtame kasutusele SKAIS2.

Sotsiaalkindlustusameti dokumendihaldussüsteem

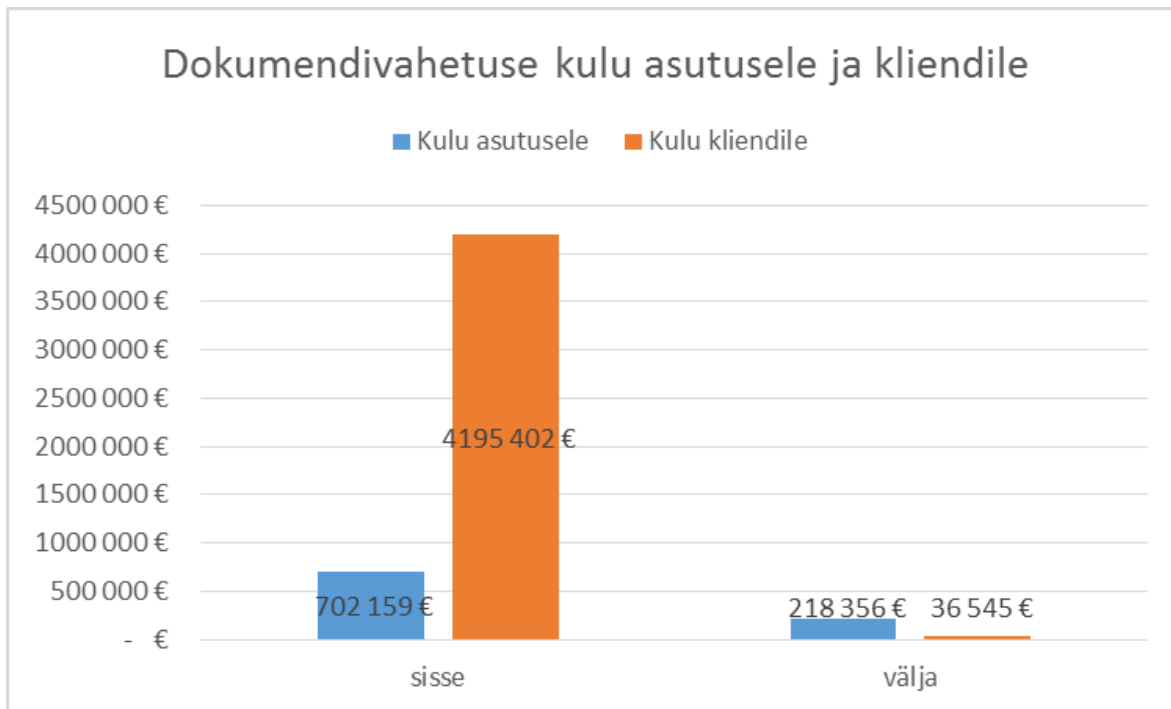
- DHS Tegemist on kodanike poolt esitatud taotluste ja avaldustega, mis suures osas on esitatud klienditeenindustes. Kaks mahukamat liiki meil ongi pension ja ekspertiis.
- Näiteks ekspertiisitaotluste esitamist alustati e-teenusena ja seda kasutatakse päris palju.
 - Ekspertiis sisse 18 385; Ekspertiis välja 19 889
- siis pension on liik, mida ei ole võimalik elektrooniliselt esitada, sest staaži tõendamiseks vajalikud dokumendid on paberil (näit: tööraamat, sõjaväe pilet jne). Kindlasti muutub seis aastal 2016, kui võtame kasutusele uue programmi SKAIS2.
 - Pensioni sisse 17 348; Pension välja 8299
- Ülejäänud dokumendid on liikidest, kus suures osas liiguvad dokumendid elektrooniline (perehüvitised, puudega isiku sotsiaaltoetus, rehabilitatsiooni teenus, represseritu toetus jne.)

Saadud vastuste põhjal saab öelda, et 95% dokumentides on sissetulevad (1 755 399) ja 5% väljasaadetavad dokumendid (91 362).

Kasutades MKMi poolt väljatöötatud kulukalkulaatorit, saame tulemuseks, et asutusse saabunud dokumentide vahetuse kulu asutustele 0,7M ja kliendile 4,2M ning väljasaadetavate dokumentide vahetuse kulu asutustele 0,2M ja kliendile 0,04M eurot.

Kokkuvõtteks:

Kõige suuremat kokkuhoidu on võimalik saavutada kliendile, kui automatiseerida:

- piirikontrolli andmekogule andmete esitamist (kokku 84% sissetulevatest paber kandjal dokumentidest). Kuna piirikontrolli andmekogule paberdokumendivahetuse arv sisaldab ka e-kirjavahetust on tegelik tase mõnevõrra madal. Väljavõtte infosüsteemist ei võimalda eristada paberil ja e-kirjade mahtu.
- Isikut tõendavate dokumentide andmekogule andmete esitamist (kokku 7% sissetulevatest paber kandjal dokumentidest).

Kõige suuremat kokkuhoidu on võimalik saavutada asutusele, kui:

- Võetakse kasutusele SKAIS2 infosüsteem 2016. aastal, (SKA PP kokku 31% väljasaadetavatest paber kandjal dokumentidest). Samuti mõjutab SKAIS2 kasutuselevõtmine riikliku pensionikindlustuse registri ja arstliku ekspertiisi andmekoguga seotud dokumendivahetust.
- Suurendada kodanike või ka asutuste võimekust töödelda dokumente elektroonses vormis aga ka ajakohastada regulatsioone, mis näevad ette paberdokumendi kasutamise vormi (PPA Delta, kokku 29% väljasaadetavatest paber kandjal dokumentidest)